

ՌԱՄԱԾԱՆՆ ՈՒ ՏՕՆԱԾԱՂԻԸ

Posted on September 10, 2022 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Սիլվա Իսկիկեան Մահրեճեան, Լոս Անճելոս, 10 Սեպտեմբեր 2022

Նոյեմբերեան ցուրտ օր մըն էր, դպրոցէն տուն վերադարձիս տեսայ, որ մեր դրացուհին՝ Լամիան, մօրս նարնջագոյն բրդեայ գազակը հագած էր: Այդ իմ նախասիրածս էր, մօրս ունեցած միւս հագուստ-կապուստներէն: Ես անհամբեր կ'երագէի արագ մեծնալ, որպէսզի կարենայի հագնիլ մօրս սիրուն լաթերը, գլխարկներն ու կօշիկները:

-Մա՛մ, կը բաւէ՛, տակաւին երէկ սենեակիդ վառարանը Լամիային տուիր եւ մեր ճաշասեղանը իր ութ աթոռներով, իսկ այսօր՝ ամենէն գեղեցիկ գազակդ...:

-Աղջի՛կս, բազմանդամ ընտանիք են եւ մերկ տան մէջ տեղաւորուած: Ո՛չ կահոյք ունին, ո՛չ ալ ձմեռնային լաթեր ...:

Թէեւ ութ տարեկան էի, բայց մօրս բացատրութենէն ետք իմ որդեգրած վարմունքիս հասար խղճահարուեցայ: Ապու Սելիմը՝ Լամիային ամուսինը, մեր նոր դրացին, բարձրահասակ, սեփ-սեւ խիտ եւ փայլուն մազերով, թուխ մաշկով, յարգանք պարտադրող, ազնիւ եւ քաղաքավար անձ մըն էր: Ան Օգոստոսի կիսուն, մեր տան դիմացի գետնայարկ տունը վարձեց, որովհետեւ իրենց բնակարանը, որ կը գտնուէր

Պէյրուզի՝ Չարչաբուխ կոչուած շրջանին մէջ, հրոյ ճարակ դարձած էր: Բարեբախտաբար,

հրդեհի պահուն, Լամիան իր հինգ զաւակներով կը գտնուէր Լաթաքիա՝ իր ծննդավայրը, ծնողքին տունը, ամառնային արձակուրդը անցընելու համար:

Հոկտեմբերի վերջին օրերուն մեր թաղին մէջ կանգ առաւ մեծ ճամբորդական ինքնաշարժ մը, ուրկէ դուրս եկան վեց հոգի՝ դեղնած, յոգնած եւ տխուր դէմքերով: Իրենց արտաքինով նորութիւն էին մեր հայկական Հաճընին մէջ: Մօրս պատրաստած տնային օշարակը եւ կարկանդակի շերտերը «բարի եկաք»ի ջերմ արտայայտութիւն մըն էին այս դժբախտ ընտանիքին համար:

Անտէր եւ գրեթէ մերկ մնացած այս եօթը հոգիները ընտանիքը մօրս գթառատ հոգածութեան արժանացաւ: Ան աջէն ու ձախէն, հագուստ-կապուստ հաւաքեց եւ տան համար կահոյք ապահովեց: Քանի մը ձեռք լաթ ալ ինք կարեց ընտանիքին հինգ իգակա

նախամներուն համար: Դրացիներ՝ հրահրուած մօրս աշխուժութենէն, օգնութեան հասա

նախամներուն համար: Դրացիներ՝ հրահրուած մօրս աշխուժութենէն, օգնութեան հասա

Լամիան եւ Ապու Սելիմը յարգեցին ու սիրեցին մեր ընտանիքը, իբրեւ իրենց ամենէն մօտիկ եւ միակ հարազատները: Յատկապէս մօրս հանդէպ ընդմիջ տ երախտապարտ

Ու

շնորհակալ կեցուածք ցուցաբերեցին:

Մենք, այս այլազգ ընտանիքին ճամբով ծանօթացանք *Ռամատանին* ու *Ֆաթթուշին* (Իսլամական կոր տարուան ու աղցանին) *Քալլաժին* ու *Աթայէֆին* (արաբական անուշեղեններ): Այն ինչ, որ իրենց ճաշասեղանին կը դրուէր, պէտք էր նոյնէն մեզի բաժին հանուէր: Ռամատանի տօնին նախորդող պահքի օրերուն, հեռատեսիլէն արաբերէնով «ճոխ» յայտագիրներ կը սփռուէին. կարծես ճիտիս պարտքն էր այդ յայտագիրները դիտելը...:

-Դրացի՛, մի՛ նեղուիր, բայց աղջիկդ հպարտ է. հետը կը խօսիմ, չի պատասխաներ. գլուխը կ'առնէ ու կը փախչի:

-Լամիա՛, իմ աղջիկս արաբերէն չի հասկնար եւ այդ է պատճառը, որ ձեզի չի մօտենար:

Քաջալերուած մօրս հերքումէն եւ հաստատումէն, որ ես հպարտ չեմ..., Լամիան անընդհատ զիս իր մօտ կը կանչէր. «Եա Սլֆա՛, եա Սլֆա՛...»: Ոչ իսկ օր մը անունս ճիշդ արտասանեց, բայց ես իր Լաթաքիոյ արաբերէնը եւ հեռատեսիլին գրական արաբերէնը «պարտադրաբար» սորվեցայ, իր «հրաւերներուն շնորհիւ»: Նախ սորվեցայ Լաթաքիոյ բարբառով «Էշշի՛ հո՛տա»ն, որ իմ իմացած Լիբանանեան արաբերէնով՝ «Շու հայտա»ն է,

(ի՛նչ է այս) ապա երկու բառեր դրոշմուեցան միտքիս մէջ՝ «խասրի» ու «տահրի», որ կը նշանակէ մէջքս եւ կռնակս: Լամիան՝ մնայուն կռնակի ու մէջքի ցաւեր ունէր, թէեւ բժիշկներու կ'այցելէր, բայց չէր օգտուէր:

Առաւօտ մը, Ապու Սելիմը ճարահատի յուզմունքով ու քիչ մըն ալ բարկացած, մեր տան դուռը թակեց եւ մօրս դիմեց ըսելով.

- Կը խնդրեմ, դրացի՛, օգնէ՛ ինձի: Լամիան տասնեակ բժիշկներու այցելեց, բայց ո՛չ մէկուն նշանակած դեղը գնեց: Երբ դեղարանէն կ'իմանայ դեղին արժեզինը, կը հրաժար

ի դեղէն, պատճառաբանելով, որ իր ցաւերը շատ անտանելի են եւ աժան դեղը իրեն չ'օգնէր: Հետեւաբար, կ'եզրակացնէ, որ այդ բժիշկն ալ բան չէ հասկցած: Այս Գիշեր մինչեւ լոյս, ցաւերէն տառապեցաւ...: Երեկուան այցելած բժիշկին դեղագիրը վերցուցի իր մօտէն ու պատուիրեցի, որ ինք անկողինէն չելլէ: Վստահեցուցի, որ ես դրացիէն կը խնդրեմ ու դեղերդ ի՛նք կը բերէ: Հաճի՛ս, կ'աղաչեմ, թաղին դեղագործը հայ է. կրնա՞ք խնդրել իրմէ, որ դեղի տուփին վրայի արժեզինը փոխէ...:

Հաւատացեալ մօրս համար այս տեսակ սուտ մը դժուարամարտի էր, բայց մեր կողքի դրացուհիին իրողութիւնը լսելով՝ օգնութեան հասաւ...:

Չարմանալիօրէն Լամիային ցաւերը վերացան: Ան մեր թաղին բոլոր դրացիները

խրատեց, որ հիւանդութեան պարագային՝ միմիայն ի՞նչ բժշկին այցելեն: Ճիշդ է, որ ան սուղ դեղեր կը յանձնարարէ, բայց այդ դեղերը շահ տ կ'օգնեն...:

Դեկտեմբերը իմ նախասիրած ամիսս էր, Կաղանդի ծառ տեղադրելու ամիսը: Երկար ժամանակ գումարներ կը խնայէի, որպէսզի ծառս շռայլօրէն զարդարէի: Մօրս սովորոյթն էր Կաղանդի ծառը տեղադրելէն առաջ «տօնական մաքրութիւն» կատարել: Իսկ այդ մաքրութիւն կոչուածը օրերու վրայ չէ՛ր վերջանար...: Առաստաղ հասնող աստիճանները ու փետրաւելները կենդանութիւն կ'առնէին, վարագոյրներ վար կ'իջնէին՝ ծածկոց-բազմոց իրար կ'անցնէին...: Հլու, հնազանդ այդ բոլոր «արարողութիւնները» համբերութեամբ կը տանէի մինչեւ որ ծառս զարդարելու արտօնութիւնը ստանայի:

Առաւօտ մը, կրկին ապու Սելիմը յայտնուեցաւ մեր տան սեմին: Ինծի Կոկիկ գումար մը յանձնեց եւ խնդրեց, որ դրացի Հռոփիկին խանութէն ծառ մը գնեմ, իր լոյսերով ու զարդարանքներով: Ե՛ս, ժեմիլէն ու Տալալը՝ Սելիմին զաւակները, տեղադրեցինք ու զարդարեցինք տօնածառը:

Լամիան խորթ աչքերով դիտեց կատարուածը, բայց իմ ներկայութեանս ձայն չհանեց: Բաւարար չէ՞ր, որ ամուսինը մեր ընտանիքին ներկայութեան արգիլած էր իր գլխուն փաթոց կապելը, արտօնած էր իր երկու աւագ դուստրերուն, կանուխ ամուսնանալու փոխարէն՝ աշխատանքի երթալ ու արհեստ սորվիլը, իսկ հիմա ալ սա՛ ծառը...: Չէ, որ իրենք իրենց Ռամատանը (Նոր Տարին) քանի մը ամիս առաջ տօնած էին...:

Ապու Սելիմը նախ ծառը դիտեց, ապա իր ընտանիքին վեց անդամները եւ արցունքոտ աչքերով ըսաւ. «Ե՛ս, մանկութենէս ի վեր գաղտնիք մը կը շալկեմ եւ այսօր կ'ուզեմ ձեզի փոխանցել: Հայրս կ'ըսէր .«Տղա՛ս, մեր մականունը Ֆաուախրժի չէր: Պատերազմին ես փոքր տղայ էի, երբ ոստիկանները հարցուցին մեզի, թէ ձեր մականունը ի՞նչ է, հայրս վախցած, իր նայուածքը շեղեց ու իր կողքին գտնուող՝ հողէ պտուկները տեսնելով, անմիջապէս պատասխանեց. «Ֆաուախրժի» (հողէ պնակներ թրծող): Ռումբի նման, ուժգին պայթում մըն էր այս խիզախ յայտարարութիւնը...: Բոլորը շշմած էին...:

Թէեւ այս ընտանիքին կրօնական սովորութիւնները եւ կենցաղը ոչինչով փոխուեցան, բայց մենք յստակ իմացանք, թէ ինչո՛ւ Ապու Սելիմը բացառիկ յարգանք կը տածէր, մեր թաղի հայ բնակիչներուն հանդէպ...: Մօտաւորապէս ութ տարի ապրեցան մեր թաղը: Ժեմիլէն հմուտ դերձակուհի դարձաւ, իսկ Տալալը՝ վարսայարդար: Իրենց ապրուստն ու ընտանիքին ապրելակերպը շահ տ բարելաւուեցան: Անոնք, իրենց նախկին սովորութեան համաձայն, ամառը արձակուրդի կ'երթային դէպի Լաթաքիա, իսկ Հոկտեմբերի սկիզբը կը վերադառնային Պէյրութ եւ մեր տան սեմին կը փռէին բնութեան բոլոր բարիքները, այն որ իրենք հաւաքած ու պահածոյ դրած կ'ըլլային ամբարն

ընթացքին՝ չոր ծիրանեն, սմբուկեն, մինչեւ լոլիկի ու պղպեղի մածուկները:

1976-ին, մօրս մահը եւ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը Լամիան շատ ընկճեցին...:

- Չիս Լիբանանին կապող դրացիս մեռաւ. հետեւաբար, հոս մնալու պատճառ մը չունիմ...:

Վստահ չեմ, եթէ Ֆաուլսիթի ընտանիքը Լաթաքիոյ մէջ, Կաղանդի ծառ զարդարե՞ց կամ ոչ, դուստրերը հայ գործատրերու քով աշխատեցա՞ն թէ ոչ, Լամիան սուղ դեղեր նշանակող բժիշկ գտա՞ւ թէ ոչ..., բայց վստահ գիտեմ, որ իրենց մեկնումով՝ թողեցին հսկայ պարապուօթիւն մը, ինչպէս իրենց լերկ բնակարանը... Եւ մեզ յուզող քաղցր յիշատակներ՝ բարի դրացութեան, հայ-արաբ համակեցութեան ու անսակարկ համերաշխութեան:

Comments

Silva Iskikian Mahrejjan – 2022-09-10 12:36:16

Մարդկային ուղեղը ատակ է ովասիսներ որոնելու եւ գտնելու...: Երբ լայն պողոտաներուն մէջ կ'ապրիս, սակայն յիշողութիւնդ կ'երթայ դեպի նեղիկ թաղերը, ուր լայն ու ջերմ սիրտեր կային...: Այս ալ պատանեկութենէս էջ մը: